

**Навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

ДОГОВІР ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції
присвяченої пам'яті академіка Національної академії
правових наук України, заслуженого діяча науки і
техніки України, доктора юридичних наук, професора
Володимира Васильовича Луця
(1933-2021)

(м. Івано-Франківськ, 7 квітня 2023 р.).

Івано-Франківськ – 2023

Редакційна колегія:

Васильєва Валентина – професорка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, докторка юридичних наук, професорка, Заслужений юрист України

Гейнц Руслана – завідувачка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидатка юридичних наук, доцентка

Банасевич Ірина – доцентка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидатка юридичних наук, доцентка

Гришко Уляна – доцентка кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, кандидатка юридичних наук

Д28 Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті академіка Національної академії правових наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора юридичних наук, професора Володимира Васильовича Луця (1933-2021) (м. Івано-Франківськ, 7 квітня 2023р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 241 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті академіка Національної академії правових наук України, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора юридичних наук, професора Володимира Васильовича Луця (1933-2021) «Договір як універсальна форма правового регулювання», яка відбулася 7 квітня 2023 року на базі кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

© Прикарпатський
національний університет
імені В.Стефаника, 2023

споживача. Сторони, укладаючи договір, в якому бере участь споживач, зобов'язані враховувати положення законодавства, які є імперативними приписами. Є.О. Мічурін зазначає, що необхідність врахування закону при складанні договору пояснюється низкою причин, зокрема: по-перше, закон усуває недоліки договору, коли в ньому не врегульовано ті або інші аспекти; по-друге, закон встановлює, що в договорі мають бути зазначені зобов'язання сторін, що визначають їх подальші права, а також обов'язки з виконання договору, наслідки невиконання або неналежного виконання сторонами своїх обов'язків; по-третє, можливим є зазначення в договорі найважливіших норм закону, що позитивно впливає на формування волі сторін при укладенні такого договору; по-четверте, закон дає сторонам можливість самим врегулювати свої відносини і сприяє виконанню досягнутих ними домовленостей [6, С. 14-26].

Підсумовуючи викладене, зауважимо, що, незважаючи на значну кількість імперативних норм у правовому регулюванні договірних відносин за участю споживачів, договір виконує не лише роль юридичного факту, який є підставою виникнення зазначених відносин, а й функцію індивідуального регулятора, в якому його сторони відштовхуючись від принципу диспозитивності отримують можливість врегулювати ті сфери їхньої договірної взаємодії, які не опосередковані нормативним регулюванням.

Список використаних джерел:

1. Погрібний С.О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: монографія. К.: Правова єдність. 2009. 304 с.
2. Калаур І.Р. Договірні зобов'язання з передання майна в користування: проблеми теорії і практики: Монографія. 2-ге вид., доп. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 480 с.
3. Луць В.В. Методологічна роль категорії «договір» у цивільному праві України. *Методологія цивільного (приватного) права України в умовах європеїзації (Матвеевські цивілістичні читання)*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27 жовтня 2017 р.). Київ: ТОВ «Білоцерківдрук», 2017. С.93-96.
4. Сібільов М.М. Цивільно-правовий договір як регулятор суспільних відносин. *Право України*. 2014. №2. С. 34-44.
5. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 399 с.
6. Мічурін Є.О. Техніка складання договорів. Науково-практичний посібник. Серія «Практика і закон». Харків: «ЮрСвіт», 2006. 536 с.

Гришко Уляна Петрівна

*кандидатка юридичних наук, доцентка кафедри
цивільного права Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

ПРАВА СПОЖИВАЧІВ ЗА ДИСТАНЦІЙНИМИ КОНТРАКТАМИ

Права споживачів є одними із основних прав людини, які гарантовані статтею 42 Конституції України відповідно до якої держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпекою продукції та всіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів. Україна

одна із перших країн пострадянського простору, в якій було прийнято Закон України «Про захист прав споживачів». Проте механізм захисту прав споживачів, який існує на сьогодні втрачає свою актуальність та не відповідає тенденціям європейського законодавства. Зокрема, законодавства у сфері захисту прав споживачів за дистанційними контрактами.

В Україні регулювання таких відносин здійснюється Законом України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р., зокрема ст. 12 «Права споживача в разі укладення договору поза торговельними або офісними приміщеннями» та ст. 13 «Право споживача у разі укладення договору на відстані», Законом України «Про електронну комерцію» від 03.09.2015р., а також Правилами продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями від 16.10. 2007 року.

На рівні ЄС система захисту споживачів в дистанційних контрактах носить горизонтальний характер. Так, основними Директивами є Директива 2019/770 «Про певні аспекти контрактів на постачання цифрового контенту та цифрових послуг» і Директива 2019/771 «Про певні аспекти договорів про продаж товарів». Разом з ними при укладанні договорів застосовуються Директива 2011/83 «Про права споживачів» (CRD) і Директива ЄС «Щодо кращого виконання та модернізації захисту прав споживачів ЄС» (2019/2161/EU). Сфера застосування правил щодо дистанційних контрактів поза приміщеннями поширюються на всі споживчі договори, укладені за допомогою засобів дистанційного зв'язку (тобто коли відсутня одночасна присутність продавця та споживача під час укладення договору купівлі-продажу). Новітнє законодавство також дозволяє укладати дистанційні контракти при продажі цифрового контенту та надання цифрових послуг.

Укладення дистанційних контрактів покладає обов'язок на продавця надати споживачам певну переддоговірну інформацію. Традиційно це передбачає обов'язок продавця інформувати споживача про основні характеристики товарів і послуг, що постачаються, особу продавця,) ціну, інші відповідні витрати, доступні способи оплати, наявність права на відмову тощо. Проте, такого обсягу інформації є недостатньо для повної реалізації права споживача. Зокрема, варто передбачити додаткові вимоги до інформації щодо суб'єкта виконання зобов'язань за контрактами, укладеними на торговельних інтернет-майданчиках. А саме, це стосується розуміння поняття «інтернет-майданчик» або «електронний торговельний майданчик» (аналог «online marketplace»), яке у чинному українському законодавстві відсутнє і жодних додаткових положень щодо інформації, яка має бути надана ним споживачу, не встановлено. Однак з огляду на зростання ролі цих суб'єктів у сфері електронної комерції важливим є законодавче регулювання порядку їх діяльності із визначенням сфери їх відповідальності. Торговельні інтернет-майданчики повинні інформувати споживачів, чи є сторонній постачальник торговцем (суб'єктом підприємницької діяльності) чи ні, попереджати споживача про незастосування правил захисту прав споживачів ЄС до контрактів, укладених з особами, що не є торговцями, та пояснювати, хто

нести відповідальність за невиконання контракту: сторонній постачальник чи сам інтернет майданчик.

Тому, проектом Закону України «Про захист прав споживачів» № 6134 від 05.10.2021, відповідно до Директиви N 2011/83/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.10.2011 передбачено визначення електронного торговельного майданчика (маркетплейса), електронного сервісу порівняння продукції (прайс-агрегатора) та їх відповідальність за наявність/відсутність інформації, яка стосується даних про суб'єктів господарювання, що продають продукцію на веб-сайтах маркетплейса та прайс-агрегатора [1].

У разі ненадання суб'єктом господарювання достовірної інформації на веб-сайті про його найменування, місцезнаходження, що унеможливило здійснення заходу державного нагляду (контролю) відповідно до вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» з метою поновлення порушених прав споживачів. Держпродспоживслужбі надано право звертатися до провайдера інтернет-послуг щодо обмеження доступу до веб-сайту (частини веб-сайту, програмного забезпечення) такого суб'єкта господарювання.

З метою поновлення порушених прав споживачів, Держпродспоживслужба матиме право звертатися до провайдера інтернет-послуг щодо обмеження доступу до веб-сайту (частини веб-сайту, програмного забезпечення) такого суб'єкта господарювання. У цьому ж положенні передбачено право компетентного органу звернення до провайдера інтернет-послуг з метою відновлення доступу до веб-сайту. Законодавством у сфері електронних комунікацій, зокрема Законом України «Про електронні комунікації» наразі не встановлено загальні норми, які б визначали порядок та процедури обмеження доступу до вебсайту і при цьому забезпечували захист прав інших користувачів при наданні електронних комунікаційних послуг. Даний Закон передбачає різні форми відповідальності постачальників електронних комунікаційних послуг у формі адміністративно-господарських санкцій, проте обмеження доступу до їх вебсайтів не закріплено. Виняток передбачений щодо веб-сайтів, що використовуються для надання сервісів онлайн-медіа [2].

Особливим при виконанні дистанційних контрактів є дотримання права споживача на відмову від договору або як називає це наше законодавство право на розірвання договору. Зокрема, згідно ч.3,4 ст.13 Закону України «Про захист прав споживачів», споживач має право розірвати договір за умови повідомлення про це продавця (виконавця) протягом чотирнадцяти днів з дати одержання документа, який засвідчує факт здійснення правочину поза торговельними або офісними приміщеннями чи прийняття продукції або першої поставки такої продукції, за умови, що така продукція є річчю, а прийняття чи поставка продукції відбувається пізніше часу одержання споживачем документа на їх продаж. У разі реалізації продукції поза торговельними або офісними приміщеннями продавець (виконавець) повинен повернути сплачені гроші без затримки не пізніше тридцяти днів з моменту повідомлення споживачем про розірвання договору. Споживач має право не

повертати продукцію або результати роботи чи послуги до моменту повернення йому сплаченої ним суми грошей[3].

Як зазначає І.І. Банасевич, право на розірвання контракту споживачем є не тільки особливим правом за дистанційним контрактом, а і дієвим способом захисту прав щодо дистанційних контрактів. Аналізуючи детально правову регламентацію права на розірвання договору на відстані відповідно до Директиви 2011/83/ЄС та ст.13 Закону України «Про захист прав споживачів», авторка доводить, те що дана Директиви визначає більш сприятливий та детальний порядок реалізації споживачем свого права на розірвання дистанційного контракту на відмінну від Закону України «Про захист прав споживачів» [4, с.6].

Так, згідно даної Директиви споживач може скористатися своїм правом на відмову протягом 14 днів з моменту укладення договору або якщо продавець не надав споживачеві інформацію про право відмови, як це передбачено у Директиві, період відмови закінчується через 12 місяців після закінчення початкового періоду відмови. Продавець може надати споживачеві можливість заповнити та подати в електронному вигляді форми відмови. Відповідно до права споживача на відмову від договору, продавець зобов'язаний відшкодувати всі платежі, отримані від споживача, включаючи, витрати на доставку не пізніше ніж через 14 днів з дня, коли він був поінформований про рішення споживача відмовитися від договору. Навідмінну від Директиви 2011/83/ЄС чинний Закон не містить таких вимог до обов'язків продавця. Достатньо детально передбачається врегулювати дане право споживача у новому Законі «Про захист прав споживачів», зокрема стаття 20 Проекту Закону №6134 детально описує особливості реалізації права споживача на відмову від дистанційного контракту.

Таким чином, в частині права на інформацію та права на відмову споживача у випадку укладення дистанційних контрактів чинне законодавство потребує удосконалення та внесення змін з метою гармонізації із правом ЄС та належної реалізації захисту прав споживачів.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про захист прав споживачів № 6134 від 05.10.2021.URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72932
2. Закон України «Про електронні комунікації» від 16.12.2020 № 1089-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
3. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 № 1023-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
4. Банасевич І.І. Гармонізація приватно- правового законодавства у сфері захисту прав споживачів за дистанційними контрактами. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: Збірник наукових статей. 2019. Вип. 51. С.3-14.URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/8696?mode=full>